

Leer- of onderwijsachterstand, een verloren jaar of...?

*Korte verhalen
ter inspiratie,
legitimatie en
verbinding*

Voorwoord

Juist nu de overheid mogelijkheden biedt voor professionalisering en schoolontwikkeling via het Nationale Plan Onderwijs is het voor jou als leraar/directeur en voor jullie als schoolteam van belang om met elkaar het gesprek aan te gaan over de vraag: 'Op welke kansen binnen ons eigen onderwijs richten wij ons met de beschikbare NPO-gelden?'

Vanuit NIVOZ schuiven we graag eens vrijblijvend bij jou of je team aan. Om mee te kijken naar wat er speelt en leeft, en het gesprek te openen of te voeden over bijvoorbeeld 'het waartoe' van onderwijs of het belang van het pedagogisch handelen van een leraar. Om samen van gedachten te wisselen over hoe gelijke kansen te stimuleren of leerachterstanden (als daarvan sprake is?) te voorkomen.

Jouw pedagogische vorming, jouw pedagogisch handelen doen ertoe. Daarmee kan het goede voor jouw leerlingen ontstaan: naast kansengelijkheid, waaraan jij als docent in je dagelijkse werk bijdraagt, bereid je het kind - in gezamenlijkheid met klas en team - voor op zijn of haar plaats in de samenleving.

In deze bundel heeft collega Rikie van Blijswijk een aantal wonderschone verhalen geselecteerd, korte verhalen rondom het begrip achterstand en de pedagogische implicaties.

Veel leesplezier!

Tjitske Bergsma, NIVOZ-opleidingen

Inleiding

Het is pijnlijk om over een term als achterstanden te praten. Dat impliceert ook dat er voor-standen zijn. En dat houdt weer in dat er een meetlat is waarlangs we mensen leggen.

Maar hoe kun je ontwikkelingen meten? We denken dat dat kan door toetsen en testen, maar eigenlijk weten we wel beter. We kunnen namelijk alleen meten wat we weten, en weten wat we meten. Daarmee doen we kinderen en jongvolwassenen tekort. Voor je het weet hebben we ze in een hokje geplaatst. En als we niet uitkijken gedragen de leerlingen/ studenten zich ook zoals van hen in dat hokje wordt verwacht.

Voor deze bundel hebben we vijf artikelen verzameld waarin we laten zien dat het anders kan als we anders kijken én luisteren. Daarmee doen we meer recht aan ieder kind en iedere jongvolwassene.

De verhalen zijn eerder gepubliceerd op NIVOZ-platform hetkind.

Veel leesplezier,

Rikie van Blijswijk

P.S. Achter [deze weblink](#) vind je nog veel meer verhalen online over het thema 'achterstanden', andere perspectieven die je mogelijk sterken in je pedagogische opdracht.

‘Ziekte, zeer, trauma, een pandemie of wat dan ook zetten ons op achterstand? Ten opzichte van wat, van wie? En is de oplossing dan om nog harder te gaan trekken, meer van hetzelfde te gaan aanbieden en de kennis er in te pompen om maar niet op achterstand te raken? Of gaan we oog hebben voor wat kinderen nodig hebben i.p.v. welke resultaten ‘wij’ nodig hebben om maar de ‘norm’ te halen?’

Schoolleider Karin Donkers

Achterstand, verloren jaar of...?

Januari 2021

Karin Donkers is schoolleider en leraar en verbaast zich over hoe de gesprekken alsmaar gaan over onderwijsachterstanden en niet over welbevinden.

‘Ik weet wel wat ik voor mijn kinderen zou willen. Ik zou gaan voor welbevinden en minder haast en druk. Voor niet praten over een verloren jaar of achterstand, maar over vertraging, omdat het blijkbaar een ander jaar is dan andere jaren. Ik ga voor kijken naar wat kinderen nodig hebben en niet naar wat volwassenen of statistieken nodig hebben. Ik ga voor ongeschonden ‘uit de strijd komen’ en dan maar een jaar later de weg naar je bestemming hervatten.’

Haar verhaal.

Ik zit aan tafel en praat met mijn zoon over onderwijs. Niet zo gek, want sinds drie jaar hebben we een docent VO in de familie. Ik zeg ‘we praten over onderwijs’, maar eigenlijk hebben we het er maar zijdelings over. We hebben het meer over de haast en de druk die er momenteel plaatsvindt. De gevoelde noodzaak om alles gewoon door te laten gaan alsof er geen pandemie is en niet al maanden onderwijs op afstand. We zouden kinderen op achterstand zetten en dit zou een verloren jaar zijn. Hier en daar wordt er zelfs gesproken over ‘de Coronageneratie’.

De eindexamens en eindtoetsen moeten het liefst in ongewijzigde vorm doorgaan, anders verliezen we het zicht op leerachterstanden. Geen woord over zicht houden op kinderen, op pubers, die onder vreemde omstandigheden moeten presteren. Het kunnen benchmarken met andere jaren is blijkbaar belangrijker dan aanpassingen die ertoe zouden leiden dat leerlingen zich prettiger voelen. Alles gericht op het eindresultaat. Scholen die leerlingen steeds meer uren laten draaien, zonder zich af te vragen of dit ‘goed’ is voor

kinderen en pubers. De resultaten moeten omhoog, dat is het doel. Achterstanden voorkomen en de waarde van het diploma continueren alsof we een gewoon schooljaar aan het draaien zijn.

Ik merk dat het me boos maakt en dat ik elke keer het gevoel heb dat hier veel mensen te kort worden gedaan. Is een jaar in een leven van een mens dat anders verloopt dan verwacht een weggegooid jaar en een jaar van achterstand? Of wordt het niet tijd dat we er op een andere manier naar gaan kijken? Ikzelf ben op mijn zestiende bijna een jaar thuis geweest en niet naar school. Sterker nog, ik volgde helemaal geen onderwijs, in tegenstelling tot wat er nu gebeurt. Geen thuisonderwijs, geen onderwijs op afstand en geen ondersteuning van mijn ouders op het gebied van leren. Niet omdat zij dat niet zouden willen of kunnen, maar omdat ik dat niet kon.

Thuis, en waarom dan? Dat antwoord heb ik nooit gekregen. Ik was moe, onzeker, misschien wel depressief en ondanks dat mijn ouders er alles aan deden om de oorzaak te achterhalen, was deze niet te vinden. Rust, veel slapen, voor dood hout

op de bank liggen en al helemaal niet aan school denken. Om na een aantal maanden weer stapje voor stapje te wennen aan het schoolse leven vol verplichtingen, uitdagingen en routines. Een verloren jaar? Nee, een jaar waarin het blijkbaar zo heeft moeten gaan. Een jaar waardoor ik een jaar later mijn doel zou bereiken, mijn eindexamen zou halen, aan mijn vervolgopleiding zou beginnen.

Ook mijn zoon overkwam dit, door ziekte, waardoor hij zelfs twee jaar later op zijn bestemming aankwam, wat dat dan ook moge zijn. Had hij nu een achterstand, waren het voor hem verloren jaren? Nee, het waren jaren waar we geen directe invloed op hadden, maar dat hebben veel kinderen van nu ook niet. Jaren die we, net als het afgelopen jaar, eigenlijk liever niet hadden willen meemaken. Maar dat dus, de maakbaarheid van het leven, het recht op geluk en alles volgens een voorop gezette route laten verlopen. Niet dus, wordt steeds duidelijker.

Ziekte, zeer, trauma, een pandemie of wat dan ook zetten ons op achterstand? Ten opzichte van wat, van wie? En is de

oplossing dan om nog harder te gaan trekken, meer van hetzelfde te gaan aanbieden en de kennis er in te pompen om maar niet op achterstand te raken? Of gaan we oog hebben voor wat kinderen nodig hebben i.p.v. welke resultaten 'wij' nodig hebben om maar de 'norm' te halen? Is dat bijspijker-les, extra uren naast het huidige rooster of misschien wel een uurtje extra sport, creatief of (als het weer mag) lekker wat extra de tijd om op verhaal te komen samen.

Ik weet wel wat ik voor mijn kinderen zou willen. Ik zou gaan voor welbevinden en minder haast en druk. Voor niet praten over een verloren jaar of achterstand, maar over vertraging, omdat het blijkbaar een ander jaar is dan andere jaren. Ik ga voor kijken naar wat kinderen nodig hebben en niet naar wat volwassenen of statistieken nodig hebben. Ik ga voor ongeschonden 'uit de strijd komen' en dan maar een jaar later de weg naar je bestemming hervatten.

Maar ja, wie ben ik...

Een vrouw met een jaar achterstand met een zoon met verloren jaren?

Karin Donkers is sinds mei 2017 schoolleider en kwartiermaker bij een nieuwe Openbare School van Ronduit Onderwijs geworden, de Vroonermeerschool in Alkmaar. Zij schrijft ook over haar ervaringen op haar eigen blog Kardonsch.

Podcast met John Huiskens uit Haagse Transvaal-wijk: 'School moet zichzelf niet overschatten. Juist nu niet'

April 2020

'School moet zichzelf niet overschatten,' zegt John Huiskens, adjunct-directeur op [basisschool Onze Wereld](#) in Den Haag. 'Juist niet in deze tijd van afstandsonderwijs.' In [deze NIVOZ-podcast](#) vertelt hij over zijn visie en de praktijk. 'Je kunt pas iets zien als je generaties meegaat. Dan zie je de verandering, van wat - zeg maar - echt van waarde is.'

John Huiskens is bijna veertig jaar verbonden aan basisschool Onze Wereld, een school met meer dan 830 kinderen in de Haagse multicultiwijk Transvaal. 'Om het een beetje te duiden, in de buurt van de school is de Haagse markt.'

Negentig procent van de bewoners in Transvaal is van allochtone afkomst, het is één van de dichtstbevolkte wijken van Nederland. John Huiskens kent er de ouders, de kinderen en vaak ook de grootouders. En daarmee lijkt zijn loyaliteit en passie voor zijn werkende leven verklaard. 'Ik kies ervoor om op een plek te zijn waar je van betekenis kan zijn. Waar mensen je nodig hebben, waar ze je missen als je er niet bent. Het betekent ook dat je wat extra moet bieden boven de spellings- en rekenlessen,' zegt hij.

Want wat zo'n lange werkperiode op een en dezelfde school ook volgens Huiskens laat zien is dat onderwijs niet iets is wat je kan toetsen of testen. 'Je kunt pas iets zien als

je generaties meegaat. Als je er lang bij bent, dan zie je de verandering, wat - zeg maar - echt van waarde is. Hier zie je dat je wat betekent in de levens van familie en gezinnen, wat er gebeurt over de generaties heen en dat je emancipeert.'

"Je kunt pas iets zien als je generaties meegaat. Als je er lang bij bent, dan zie je de verandering, wat - zeg maar - echt van waarde is."

Over het afstandsonderwijs, de leerstof en eventuele achterstanden maakt John Huiskens zich niet in de eerste plaats druk. De nadruk lag en ligt nog steeds voor hem bij de relatie, op het contact. 'School moet zichzelf niet overschatten,' zegt hij. 'Natuurlijk, de kinderen missen twee maanden onderwijs, maar in die tussentijd leren ze thuis hele andere dingen. Ze maken ruzie, maar zijn zo klein behuisd dat ze het binnen no time goed moeten leren maken met elkaar. Ze moeten zelf de orde

herstellen. Wat ik wil zeggen: school is niet de enige plek is om te leren.'

Bovendien waarschuwt hij - ook nu weer - voor het oordeel en de labels die al snel geplakt worden op kinderen die wat minder goed mee kunnen. 'Reacties op gezinnen en kinderen worden altijd gegeven vanuit het eigen referentiekader. Ze komen niet opdagen, ze reageren niet; het lijkt erop alsof de schuld bij deze gezinnen wordt gelegd. In de wij-zij discussie is *wij* de norm: de hbo-opgeleide leraren met een goed salaris, dat is het referentiekader van waaruit we kijken én oordelen. Het is belangrijk dat wij uit onze bubbel stappen.'

In de wij-zij discussie is *wij* de norm: de hbo-opgeleide leraren met een goed salaris, dat is het referentiekader van

waaruit we kijken én oordelen. Het is belangrijk dat wij uit onze bubbel stappen."

De pedagogische opdracht is er een van lief zijn voor elkaar en niet te veel druk op de ketel, zeker nu niet. Kinderen hun eigen talenten laten ontdekken, plezier in het leren te laten krijgen. Of het nu praktijkonderwijs, vmbo is of atheneum. 'Op school hoor ik het liedje *Je bent goed zoals je bent*. Maar vaker is de boodschap, je bent nog niet goed genoeg, het moet altijd weer beter. We leven in een tijd van controle, inspectie en alles staat op rood als de scores achterblijven, maar niemand zal zich afvragen wat er eigenlijk aan de hand is. Onderwijs blijft mensenwerk, waar vertrouwen, hoop en geloof in de ander voorop moeten staan.'

Lees ook: [Zeven onderwijsprofessionals over ongelijkheid ten tijde van de coronacrisis: mijlenver, toch dichtbij en met grote vragen voor verder](#)

Het gesprek met John Huiskens is via een Zoom-verbinding gevoerd door Rikie van Blijswijk (NIVOZ). De opname is tot een podcast bewerkt door Rob van der Poel (NIVOZ) die ook deze introductie schreef.

Je kunt je ook abonneren op [de NIVOZ-podcast](#) via [Spotify](#) en [Apple Podcasts](#). We hopen ongeveer tweewekelijks te blijven publiceren. Je krijgt dan bij elke publicatie automatisch een melding.

Het basisschooladvies liet een litteken achter, maar de hoge verwachtingen van zijn broer brachten Karim Amghar verder

Februari 2021

Karim Amghar was in de jaren negentig de enige Marokkaans-Nederlandse leerling op de katholieke basisschool in Bleiswijk. Hij had er een leuke tijd, totdat hij vmbo-kader als schooladvies kreeg, terwijl zijn cito-score havo uitwees. Karim voelde zich ondergewaardeerd, ging zich daarnaar gedragen en radicaliseerde. Pas veel later wist hij het tij te keren. Nu timmert hij flink aan de weg om zijn lessen te delen. Dit interview komt uit het magazine *Onze School* en is van de hand van Leone de Voogd.

In de tv-serie [Karim pakt zijn kans](#) uit 2019 onderzoekt Amghar o.a. hoe het gesteld is met de kansen van leerlingen met veel potentie maar weinig middelen. Hij spreekt daarvoor met diverse beleidsmakers, ervaringsdeskundigen, onderwijzers, docenten, ouders en de leerlingen zelf. [Bekijk deze aflevering hier terug.](#)

Van radicaal naar amicaal

“Hi wereldverbeteraar”, begint Karim het voorwoord van [Van radicaal naar amicaal](#). In november verscheen zijn boek voor docenten en jongerenwerkers over het bespreekbaar maken van radicalisering. De voedingsbodem voor zijn eigen radicalisering ontstond volgens Karim in groep 8. Zijn vmbo-advies bracht hem flink aan het twijfelen over zichzelf: ‘Het liet een

litteken achter in mijn hart en in mijn hoofd. Ik voelde me niet gehoord en niet gezien.’ Hij ging zich gedragen naar de in zijn ogen negatieve stereotypering op basis van zijn etniciteit en religie. ‘Ik werd vrouwonvriendelijk, ging met een accent praten en werd irritant in de klas. De voedingsbodem hiervoor werd op school gecreëerd, maar ik dikte het ook wel aan.’

“Heel veel ouders hebben niet de *knowhow* en middelen om ervoor te zorgen dat hun kind zijn of haar volle potentie benut.”

‘Als ik nu terugdenk, kan ik het meer relativieren. Die meester zal me geen lager advies hebben gegeven om me te pesten. Hij gunde me een succeservaring en heeft niet ingezet op hoge verwachtingen, terwijl ik die juist nodig had.’ Karim heeft destijds geen protest aangetekend. Zijn ouders kwamen nooit op school. ‘Ze wisten niet beter.’ Met klem vervolgt hij: ‘Bij kansenongelijkheid heb ik het niet alleen over onderwaardering van kinderen. Heel veel ouders hebben niet de *knowhow* en middelen om ervoor te zorgen dat hun kind zijn of haar volle potentie benut.’

Gezien door ronselaars

Karim vond een groep op straat waar hij zich wél gezien voelde. Vanuit een slachtofferrol gedroegen ze zich naar bepaalde negatieve stereotypen. ‘Gucci petjes, vrouwen nasissen enzo.’ Toen hij ontdekte dat dit stoere gedrag niet bij hem paste, zocht hij het in zijn islamitische identiteit. ‘Ik werd heel vervelend om mee om te gaan. Zei bijvoorbeeld steeds: “dat is verboden, hè, om uit te gaan”.’

Toen zijn vrienden steeds minder met hem omgingen, stopte hij met het veroordelen van anderen. ‘Maar ik had ook het geluk dat ik geen ronselaar om me heen had, anders

was ik heel anders terecht gekomen. Want mensen zien jou ook, hè? Het is net als met loverboys. Ronselaars merken dat je je niet lekker voelt. Ze omarmen jou, waardoor je je veilig voelt. Zo komt het radicaliseringsproces op gang.

Radicalisering gaat dus over zoekende zijn naar jezelf en dan doorslaan in je gedrag. Het is een misvatting dat het alleen betekent dat je naar Syrië wil vertrekken.’

Soft hallelujah ding

‘Radicalisering begint vaak met iets goeds. Veel extremisten beginnen met de gedachte dat ze een probleem willen aanpakken, zoals het gezeik in Irak. Maar als je geweld gebruikt of de Grondwet wilt ondermijnen, dan is dat gewoon fout.’ Met mensen die het niet eens zijn met onze grondwet wil Karim in gesprek. ‘Volgens mij is de kracht van democratie dat je die mag betwisten. Het is waardevol dat mensen tegen de schenen van de samenleving schoppen. Zo blijven we scherp.’

‘Radicalisme verdwijnt als je het bespreekbaar maakt. Als je alles bespreekt, weet je wat er speelt in de samenleving en kan je daarop inspelen voordat er iets van extremisme ontstaat.’

“In een debat luister je om te reageren, maar bij deze dialoog luister je om te begrijpen.”

In zijn boek behandelt Karim de *talking stick*-methode om een dialoog te voeren. Hierbij onderbreken deelnemers elkaar niet en komen ze pas aan het woord als ze de spreekstok hebben. ‘Je werkt eerst aan veiligheid en waar je elkaar kunt vinden. Wat delen wij? Dan is het makkelijker stevige stellingen te bespreken. In een debat luister je om te reageren, maar bij deze dialoog luister je om te begrijpen.’

Karim traint docenten, jongeren- werkers en politie in het gebruik van deze methode. Vooral mensen bij de politie of geharde jongeren- werkers zijn terughoudend. ‘Vooraf denken zij dat het niet werkt en het een of ander soft hallelujah-ding is.’

‘Als deze harde mensen het eenmaal ervaren, gaat juist deze groep “aan”,’ vertelt Karim. Hij klopt op zijn hart. ‘Zij

hebben zoveel eigen pijn, omdat ze altijd zo hard hebben moeten handelen in hun werk, dat ze zelf nooit hebben ervaren hoe het is om open te gaan. Als ze eenmaal praten en echt voelen denken ze: “potverdikkeme, dit is zó belangrijk”.’

Karim wil niet zeggen dat zijn methodiek voor alle gevallen van radicalisering de oplossing is. ‘Jongeren die al heel ver heen zijn in het radicaliseringproces, kun je hiermee niet zo makkelijk binnen de boot houden.’

“Mensen zeggen vaak: ‘ga je nou wéér een probleem over de schutting gooien bij het onderwijs?’ Ja, dat doe ik alweer.”

Ontdekkingstocht

Voor een veilige samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft, is volgens Karim ook de school hard nodig. ‘Mensen zeggen vaak: “ga je nou wéér een probleem over de schutting gooien bij het onderwijs”’ Ja. Dat doe ik alweer. En dat moeten we blijven doen met uitdagingen in de samenleving.’

Karim benadrukt dat de leraar niet alles hoeft te doen. Hij wil de school herinrichten als een grote Franse supermarkt, waar je komt voor je basisbehoeften, maar en passant ook autobanden en ondergoed koopt. “De school moet een plek zijn waar lesgeven de basis is en verder alle ingrediënten aanwezig zijn om ervoor te zorgen dat een kind zijn volle potentie benut.” Karim deradicaliseerde zelf omdat zijn broer wel hoge verwachtingen van hem had. ‘Ik kwam boos thuis na een pittig gesprek op mijn mbo-opleiding. Ik wilde stoppen. Dan maar op de heftruck werken.

Mijn broer legde zijn hand op mijn schouder en zei: “Luister, jij moet naar het hbo, dat is waar je thuishoort.” Ik dacht: “Waar heb je het over?” Maar hij heeft het een beetje doorgedrukt en had gelijk.’

Op het hbo ging Karim weer in zichzelf geloven en hij is nog steeds aan het ontdekken waar hij toe in staat is. ‘Misschien overcompenseer ik, maar ik wil de wereld redden.’ Dus komen er meer boeken en tv-programma’s waarmee hij kansenongelijkheid wil aankaarten. ‘Ik heb het gevoel dat ik iets te pakken heb waarmee ik mensen kan raken en in beweging kan brengen.’

Toch voelt hij zich nog regelmatig ondergewaardeerd. ‘Ik heb een soort onzekerheid vanuit dat advies in groep 8 waardoor ik wil laten zien wat ik waard ben. Ik wil ook dat anderen dat erkennen. Gebeurt dat niet, dan twijfel ik of ik echt wel zo waardevol ben als ik nu denk.’

Karim Amghar (Rotterdam, 1988) studeerde communicatie & media en pedagogiek & didactiek. Hij werkt als docent omgangskunde in het mbo en hbo, is (mede-)oprichter van trainingsbureau WijWijs en recruitmentbureau YouMatch en programmamaker en tv-presentator bij de NTR. Amghar woont in Bleiswijk met zijn vrouw en twee kinderen.

Speciaal versus regulier: what's in a word?

April 2017

Passend of inclusief onderwijs. Het is nog steeds een *hot topic*. Eentje waarover de emoties vaak hoog oplopen, waar idealisme soms niet verenigbaar lijkt met de praktijk. Een onderwerp dat NIVOZ-redacteur Annonay Andersson regelmatig bezighoudt. Zo ook op de conferentie over *Essential Schools* die in 2017 plaatsvond op basisschool De Fonkeling in Berghem. De aanleiding? Het verschil tussen speciaal en gewoon.

Waar denk je aan als je het woord *speciaal* hoort? Waarschijnlijk aan bijvoorbeeld *bijzonder, fijn, mooi* en *buitengewoon*. En bij het woord *gewoon*? Wellicht aan de woorden *normaal, alledaags, regulier*. En als het gaat om ons onderwijssysteem, waar denk je dan aan bij het woord speciaal? Misschien *talent, handicap, stoornis, anders*. En als je denkt aan *gewoon* in verband met ons onderwijssysteem? *Structuur, toetsen, huiswerk, rooster, negen-tot-vijf* zouden in je op kunnen komen.

Valt er iets op als je naar de woorden kijkt die worden opgesomd bij speciaal? Juist ja, als het over onderwijs gaat zitten er ook negatieve woorden tussen. Woorden die gericht zijn op uitzonderingen, 'anders-zijn'. Terwijl als we het in het algemeen hebben over speciaal, dat meer een positieve connotatie heeft. En nu naar het andere woord: gewoon. Valt er iets op? Behalve dat de woorden in de onderwijscategorie meer gericht zijn op school: er zit minder lading op dan bij de associaties met speciaal.

Deze oefening werd gisteren op de [bijeenkomst over Essential Schools](#) met de toehoorders gedaan door de Amerikaanse Amanda McCarthy, lerares op de Mission Hill school in Boston, en Kirsten

Krebbekx, intern begeleider op de Nieuweschool in Panningen.

Samen met een collega van een andere Essential School is Amanda McCarthy een paar dagen in Nederland om inspiratie op te doen en haar ervaring en visie te delen met onderwijscollega's. Ze vertelde na de oefening dat ze afgelopen week op een school was geweest waar het speciaal basisonderwijs was samengevoegd met een reguliere basisschool. Samengevoegd was hier heel letterlijk: in één gebouw gezet. De leerlingen waren nog gescheiden, zaten in verschillende delen van het gebouw, in een klas met kinderen van hun oude school. Leraren vertelden haar dat kinderen van beiden scholen het goed hadden, want ieder kind kreeg dat waar het behoefte aan had.

Hoewel Amanda hier geen oordeel over velde, kan ik mij indenken dat het voor haar een curieuze situatie moet hebben geleken. Afgelopen november mocht ik een aantal Essential Schools in de VS bezoeken, waaronder de school waar zij werkzaam is. Inclusie is daar het uitgangspunt, niet de uitzondering. Scholen in de coalitie van Essential Schools maken fundamentele keuzes om dat te bereiken: schoolgebouwen zagen er in onze "Nederlandse" ogen armoedig uit, want het

geld werd ingezet om extra handen in de klas te “kopen”: soms liepen er wel vier volwassenen rond in een gemiddelde klas (20-25 kinderen) om te ondersteunen en kinderen te begeleiden die extra hulp nodig hadden.

Na het verschil te hebben geëxploreerd tussen gewoon en speciaal, stelde Amanda de vraag waar we zelf bij wilden horen. Twijfelend staken sommigen hun vinger op bij de ene of de andere categorie. Velen hielden hun arm omlaag, wisten het niet.

‘How does the system of defining children as special or general affect the children in your school and our society?’ was Amanda’s volgende vraag. Ofwel: wat doet dit definiërende systeem met de kinderen in onze school en onze maatschappij?

‘Kinderen zijn minder gemotiveerd: het kan niet goed voor ze zijn dat ze zo worden bestempeld’, was de conclusie van de zaal. Daar ben ik het grondig mee eens en dat is ook al veelvuldig aangetoond. Denk maar aan het bekende [Pygmalion effect](#) (waarbij je hogere prestaties krijgt als je verwachtingen hoger zijn).

Ik moest meteen denken aan de school waar ik werk, een kleine vrijeschool voor vmbo met leerwegondersteuning, behorend tot het regulier onderwijs. Maar om op onze school te komen moet er wel aangetoond kunnen worden dat je extra ondersteuning nodig hebt (omdat je leerachterstanden hebt en prikkelgevoelig of faalangstig bent bijvoorbeeld). Je zou

kunnen zeggen dat we ons op het grensvlak begeven van regulier en speciaal onderwijs.

Kinderen die bij ons in de brugklas starten, voelen zich vaak voor het eerst in lange tijd competent. Ze zitten immers (eindelijk) in een klas met gelijkgestemden en merken dat zij binnen deze context weer kunnen uitblinken, omdat ze stof op maat aangeboden krijgen en vakken die niet alleen cognitief van aard zijn. Als ik zie hoe kinderen in die context kunnen opbloeien, ga ik twijfelen of inclusie wel zo paradijselijk is als het soms klinkt. Immers: deze kinderen voelden zich meestal veel minder competent op het 'inclusieve' onderwijs van een reguliere basisschool.

Met dit verhaal wendde ik mij tot mijn buurman, Rob Bekker, leraar op Ithaka Internationale Schakelklassen in Utrecht. Hij sprak de wijze woorden: ‘Als je de twee woorden speciaal en gewoon naast elkaar op het bord zet, dan heb je het mes al gebruikt.’ En noemde ook dat het doel van Amanda’s vragen waarschijnlijk is om die woorden weer bij elkaar te krijgen, te laten zien dat we zelf ook tussen categorieën zitten en niet onder één noemer willen vallen.

Ik denk dat we allemaal uiteindelijk hetzelfde willen: dat kinderen voelen dat ze erbij horen en gewaardeerd worden. In een aparte klas of school of in een ‘gewone’ klas of school. En dat het op beide plekken mogelijk is, mits wij de goede voorwaarden scheppen. Gewoon speciaal of bijzonder gewoon.

Annonay Andersson is hoofdredacteur bij Stichting NIVOZ/hetkind en kinder- en jeugdpsycholoog op de Tobiasschool in Zeist.

Als er duisternis is, moet er ook licht zijn: gratis magazine over veerkracht

Maart 2021

Docent Rob H. Bekker las de allereerste uitgave van het magazine *Veerkracht*, gemaakt door *It's My Child*, en was geraakt om te lezen hoe vluchtelingenouders zijn omgegaan met de coronacrisis en de lockdowns: 'Het duizelt me hoeveel positieve zaken de moeders en een enkele vader noemen. Het voelt wel eens alsof Nederlanders (ook ik) minder flexibel om kunnen gaan met deze crisis.'

Op mijn school voor migranten die de Nederlandse taal nog leren, is al een aantal jaren een groep ouders actief. Ze helpen elkaar verder om de weg in Nederland te leren kennen. Hun kinderen die bij ons op school zitten gaat dat gemakkelijker af, doordat ze jong zijn, doordat ze onderwijs volgen. De leerlingen worden uitgedaagd om daarin zelf actor te worden, de ouders besloten om niet langer factor te blijven. Daar gingen ze samen iets aan doen. 'Empowerment' is het centrale thema van wat inmiddels een stichting is, opgezet door Soha Shat: [It's My Child](#). De ouders zijn wekelijks een of twee keer bij elkaar in het gebouw van Ithaka. Dit jaar verscheen de eerste aflevering van *Veerkracht*, het magazine van *It's My Child* (spreek deze Engelse woorden uit met dezelfde klemtoon als in 'gelukkig', 'betrokken', 'deskundig' en 'vertrouwen'). In deze tijd kan het haast niet anders dan dat het magazine de vraag behandelt: *Wat heeft COVID-19 met ons gedaan?*

Welke wijsheid die mij in deze verwarrende tijd helpt, haal ik uit de verhalen van de geïnterviewde ouders?

Kinderen redden zich gemakkelijker dan

ouders. Ontwortelen vraagt om extra verzorging om later weer vruchten te kunnen plukken. Het belang van zorgen voor anderen werd duidelijk en dat je soms even moet terugveren. Een moeder die haar dochters meer ruimte gaf ontdekte dat die daardoor initiatief namen.

We leerden binnen het gezin communiceren over je gevoel en je verplaatsen in de ander. We konden goed met de leraren overleggen en de huiswerkcontrole overnemen. Zorgen voor een goede relatie tussen thuis en school. We hielden op om onrustige sociale mediaberichten te lezen en kregen waardering voor het doorzettingsvermogen van onze kinderen; van wie wij nu Nederlands leerden. Ik kon me beter afstemmen op de beperking van mijn kind. We gingen na een week van gehang samen dingen ondernemen, speelgoed kopen waarmee je kan bouwen, boeken kopen en lezen. We vonden nieuwe routines.

Het duizelt me hoeveel positieve zaken de moeders en een enkele vader noemen. Het voelt wel eens alsof Nederlanders (ook ik) minder flexibel om kunnen gaan met deze crisis. Ik woon in een verwend land, waar de

immigranten tijd gingen maken voor hun kinderen, ideeën met ze deelden, samen gingen zingen en dansen in huis. Ook thuis sporten gaf energie. Ze konden net gearriveerd de onverwachte tegenspoed zien als een nieuwe kans. De crisis gaf ze stof tot nadenken, waarvoor nu meer tijd was door het gedwongen binnen zitten.

Door je gevoel te tonen aan je kinderen leek het mogelijk een manier te vinden om alles aan te kunnen. Ontdekken dat er altijd licht is. Nieuwe tijden bieden kansen om nieuwe dingen te leren. Een moeder kreeg complimenten van haar kinderen voor haar toewijding. Meer tijd met elkaar doorbrengen. Zo kon ik hen perspectief bieden om de weg te vinden in een nieuw systeem. Kinderen hebben ook zelf oplossingen bedacht.

Het lijkt me dat de titel van het magazine niet vooraf bedacht is en ook niet nadat de interviews zijn afgenomen en vertaald; de titel dient zich ongenoemd in elk verhaal aan. Ook de lezer wordt erdoor bekrachtigd. Wat is het mooi om binnen te mogen kijken in de zielen en de harten (en de huizen waar leraren nu niet op bezoek kunnen gaan) van deze mensen die de regie over hun leven weer hebben gepakt en die

de verantwoordelijkheid voor hun opgroeiende kinderen met ons willen delen, in de wetenschap dat het wel hun kind is, “It’s My Child”.

Er was meer tijd voor de aandacht die je kind zo nodig heeft. We delen ervaringen met andere ouders om de juiste oplossingen voor onze kinderen te vinden. We ontdekten een verborgen vaardigheid of talent bij ons kind. Dichter bij elkaar komen en je echte jij leren kennen. Op elkaars lip zittend allemaal je verantwoordelijkheid nemen terwijl je de sportschool zo mist. We bleven optimistisch doordat we allemaal op zoek zijn naar een betere kwaliteit van leven.

Een moeder herinnert ons aan een oude pedagogische natuurwet:
“Onze kinderen leren meer van wat ik doe dan van wat ik zeg”.

En nog veel en veel meer. We kunnen lezend in *Veerkracht* iets leren -wat we in onze luxe waren vergeten- over acceptatie van wat zich in de wereld aandient zonder door de knieën te gaan.

Soepel meebuigen, in conditie blijven, het licht zoeken en verder brengen.

Rob H. Bekker is docent op Ithaka Internationale Schakelklassen in Utrecht.

Het is mogelijk om van het magazine een hard copy te ontvangen. Stuur dan een e-mail naar info@itsmychild.nl met als onderwerp: ‘Ik ontvang graag het Veerkracht magazine’.

Lees je liever de digitale versie, [klik dan op deze link](#).

En verder?

Sinds 2008 is NIVOZ – Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken – vooral bekend geworden door de trajecten [Pedagogische Tact](#) (PT) en [Pedagogisch Leiderschap](#) (PL). Maar er is nu meer. In ons aanbod van onze NIVOZ-opleidingen is er online en offline veel mogelijk.

.....

- [PT-vervolg](#)
- [Opleiding tot PT-begeleider](#)
- [Meerdaagse Pedagogische Verdieping](#)
- [Werkplaats Pedagogische Opgave \(online\)](#)
- [NIVOZ-coalitie](#)
- [Meer aanbod \(invulling van studiedagen, coaching & workshops\)](#)

We helpen jou en je school of opleiding vaker ‘het goede te doen op het juiste moment, ook in de ogen van de ander.’ Je eigen pedagogische vragen zijn altijd het uitgangspunt.

V.l.n.r.: Tjitske Bergsma, Anniek Verhagen, Ellen Emonds, Merlijn Wentzel, Martijn Galjé

Stichting NIVOZ
Nederlands Instituut Voor onderwijs en OpvoedingsZaken

De Horst 1, gebouw Vossesteijn (7)
3971 KR Driebergen
T: 0343-556750
E: info@nivoz.nl

www.nivoz.nl

Colofon:

Samenstelling: Rikie van Blijswijk

Redactie: Tjitske Bergsma, Joyce van den Bogaard en Rob van der Poel

Ontwerp: Jetty van der Grift

Foto omslag: Carel van Hees